

Inspirationsmateriale til de gymnasiale uddannelser

— En materialepakke til
de gymnasiale ungdomsuddannelser

Indhold

Introduktion	3
Hvad er formålet med gymnasiet?	5
Dilemmaøvelse: Hvem har ansvaret?.....	6
Interviewøvelse: Kontroversielle emner historisk belyst.....	8
Min egen normposition	9
Bilag 1: Personen med hjertet	11
Slå-gå-stå	12
Bilag 1: Slå-gå-stå model.....	15
Den gode klassekultur	16
Betydning af fællesskab	18
Et skridt frem.....	20

Introduktion

På tværs af ungdomsuddannelserne er der et stigende behov for at arbejde målrettet med demokrati i ungdomshøjde. Udvikling af demokrati for og med unge kræver, at unge aktivt dannes og engageres til at deltage i det omgivende samfund og dets fællesskaber.

Inspirationsmaterialet er et bidrag til det eksisterende arbejde med demokratisk dannelse på landets gymnasier. Derudover er materialet en praksisorienteret inspiration til, hvordan du som underviser kan arbejde med faglige mål og formålet med uddannelsen på en og samme gang.

De gymnasiale ungdomsuddannelsers demokratiske ansvar fremgår af formålsparagraffen, hvor det lyder, at "[u]ddannelserne og institutionskulturen som helhed skal forberede eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Undervisningen og hele institutionens dagligliv må derfor bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Eleverne skal derigennem opnå forudsætninger for aktiv medvirken i et demokratisk samfund og forståelse for mulighederne for individuelt og i fællesskab at bidrage til udvikling og forandring samt forståelse af såvel det nære som det europæiske og det globale perspektiv" (Undervisningsministeriet 2017).

Inspirationsmaterialet er tilrettelagt som et fleksibelt forløb, der bidrager til arbejdet med at opfylde det grundlæggende demokratiske dannelsesformål, så alle elever oplever at kunne deltage i det demokratiske fællesskab på de gymnasiale ungdomsuddannelser.

Ni øvelser med fokus på demokrati og meningsdannelse

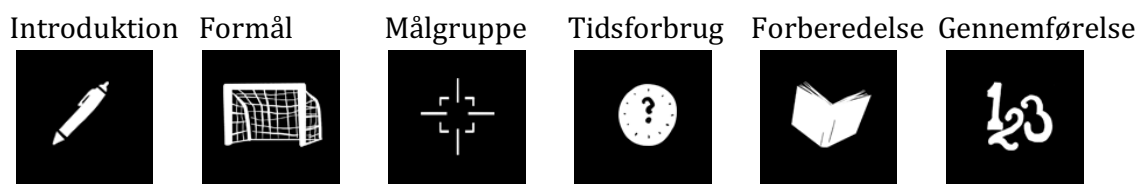
Inspirationsmaterialet består af ni øvelser, som kan bruges som en del af et grundforløb eller som en del af et andet enkelt- eller flerfagligt forløb. Øvelserne understøtter arbejdet med demokrati og meningsdannelse, og sætter især fokus på at bekæmpe diskriminering ved at undgå at formidle stereotyper i forhold til fx køn, etnicitet og religion.

Det samlede materiale gør dig som underviser i stand til at rammesætte dialoger om kontroversielle emner og etablere demokratiske fællesskaber, hvor alle elever uanset baggrund kan finde mening og anerkendelse.

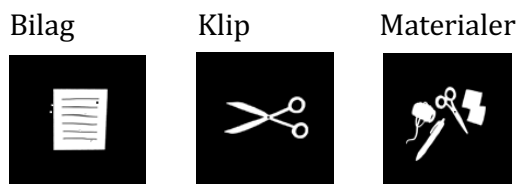
Læsevejledning

Det står underviserne frit for at tilpasse udvalgte aktiviteter og øvelser til andre fag eller sammenhænge, som det bedst giver mening i det konkrete uddannelsesforløb og den lokale undervisningspraksis.

Gennem materialet er nedenstående ikoner indsat for at guide læseren. Ikonerne præsenterer de forskellige faser, som hver øvelse er bygget op om.

Derudover vil du i nogle øvelser også støde på ikonerne herunder:

Referencer

Christy, Lotte (2012) *Grib konflikten – om konstruktiv konflikthåndtering i skolen*. Det Kriminalpræventive Råd: <https://www.dkr.dk/media/8260/grib-konflikten.pdf>.

Jensen, Sune Qvortrup og Ann-Dorte Christensen (2011). Intersektionalitet som sociologisk begreb. I *Dansk sociologi* Nr. 4/22, s. 71-88.

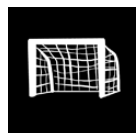
Undervisningsministeriet (2017). Lov om de gymnasiale uddannelser. Hentet på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=186027> 21. maj, 2018.

Hvad er formålet med gymnasiet?

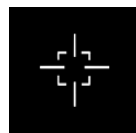
Hver elev har sine grunde til at være startet i gymnasiet, men disse grunde ligger ikke nødvendigvis i forlængelse af de gymnasiale ungdomsuddannelsers overordnede formål. Igennem øvelsen skal eleverne introduceres for formålsparagraffen og sammenholde denne med egne grunde til at starte på en gymnasial ungdomsuddannelse.

Formål

Formålet med øvelsen er at gøre eleverne bekendte med formålsparagraffen og hinandens grunde til at have påbegyndt en gymnasial ungdomsuddannelse. Øvelsen skal danne udgangspunkt for en forventningsafstemning i klassen om, hvad det egentlig vil sige at gå i gymnasiet.

Målgruppe og fag

1.g. i alle fag.

Forberedelse

Opret en Padlet (padlet.com), og forbered oplæg om de gymnasiale ungdomsuddannelsers formål.

Materialer:
En Padlet.

Tidsforbrug

45 minutter.

Gennemførelse

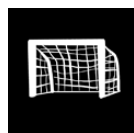
1. Bed eleverne om på 10 minutter at skrive en tekst hver for sig om, hvorfor de er startet i gymnasiet. Teksten behøver ikke at være sammenhængende, bare den giver udtryk for deres grunde til at vælge gymnasiet.
2. Bed eleverne om i fællesskab at udvælge tre grunde, som de skriver i den fælles Padlet.
3. Lad eleverne læse hinandens begrundelser, og saml afslutningsvis op ved at lade alle sætte nogle ord på dén vigtigste grund til, at de er startet i gymnasiet.
4. Introducér afslutningsvis til formålsparagraffen, og diskutér den med eleverne på baggrund af deres egne begrundelser.

Dilemmaøvelse

På de gymnasiale ungdomsuddannelser møder eleverne en ny virkelighed med nye krav, som de skal lære at tackle. Men ingen elever er ens, og de møder kravene med hver deres forudsætninger. Øvelsen skal få eleverne til at reflektere over deres eget ansvar for at skabe et godt læringsmiljø.

Formål

Formålet med øvelsen er at gøre eleverne bevidste om deres eget og hinandens sociale og faglige ansvar.

Målgruppe og fag

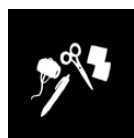
1.g. i alle fag.

Forberedelse

Læs dilemmaerne nedenfor og suppler eventuelt med dilemmaer fra klassen selv.

Du kan fx koble teoretikere som Berger og Luckmann, Giddens eller Bourdieu på, og bruge øvelsen som introduktion til en faglig baseret diskussion om frihed og ansvar i samfundsfag.

Materialer:

Dilemmaudsagn (se nedenfor)

Tidsforbrug

90 minutter.

Gennemførelse

1. Forklar eleverne, at de nu skal forholde sig til en række udsagn, hvor de skal tage stilling til, om de er enige eller uenige i udsagnet. Forklar også eleverne, at det er tilladt at ændre mening undervejs. Eleverne skal placere sig i klasserummet på et kontinuum mellem de to yderpunkter ja og nej.
2. Præsenter eleverne for dilemmaerne ét efter ét. Bed eleverne om at placere sig i klassen i mellem yderpolerne ja og nej, afhængigt af om de er enige, uenige eller i tvivl. Bed eleverne om at uddybe deres svar. Sørg for, at alle, som ønsker det, kommer til orde.

3. Afslut, med at spørge om øvelsen har fået nogen til at ændre mening.

Eksempler på dilemmaudsagn

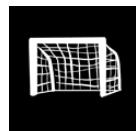
- Jeg er sat i gruppe med nogen, der ikke er så flittige som mig. De andre har ikke lavet, hvad de skulle. Jeg fortæller det til læreren.
- Mine forældre kræver, at jeg bruger cykelhjelm. Jeg tager den af så snart, de ikke kan se mig.
- En gruppe fra klassen taler dårligt om en af pigerne. Jeg synes ikke, at de har ret, men det siger jeg ikke til dem.
- Klassen vil gerne på studietur til New York. Jeg har ikke råd til at komme med på så dyr en rejse. Jeg prøver at finde på en anden undskyldning for, hvorfor jeg ikke vil med.
- I undervisningen diskuterer vi religioner. Jeg synes ikke at man må kritisere andres folks religion. Det er for personligt.
- Det er mit eget valg at gå på gymnasiet, og jeg bliver derfor væk fra de timer, som ikke interesserer mig.
- Min bedste ven sender mig en Facebook-besked, mens jeg sidder i klasseundervisningen. Jeg bliver nødt til at svare med det samme.
- Jeg drikker ikke alkohol og kommer derfor ikke til skolens fester.
- Resten af klassen vil gerne til fest hos mig, fordi de ved, at mine forældre ikke er hjemme. Det siger jeg straks ja til.
- Det vigtigste i gymnasiet er at komme ud med gode karakterer.
- Jeg vil gerne skifte religion. Hele min familie er imod, men jeg gør det alligevel.
- Drengene har sværere ved at gå i gymnasiet end pigerne, derfor skal der tages særligt hensyn til dem.

Interviewøvelse: Kontroversielle emner historisk belyst

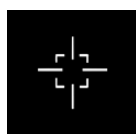
Kontroversielle emner er uundgåelige i enhver social sammenhæng. Hvilke emner, der er kontroversielle, er dog i høj grad kontekstbestemt. Øvelsen skal give eleverne blik for, hvordan historiske, sociale og økonomiske forhold kan have betydning for, hvorvidt et emne er kontroversielt eller ej.

Formål

Formålet med øvelsen er, at kontroversielle emner bliver et konkret begreb for eleverne, som de bliver i stand til at tale om.

Målgruppe og fag

1.g. i dansk.

Forberedelse

Find to tekster som åbner op for overvejelser over, hvad der historisk har været kontroversielle emner, såsom forskellige gruppers sociale rettigheder og muligheder, religion eller kønsroller (fx om det moderne gennembrud eller 68-oprøret), og forbered et kort oplæg om teksterne, deres temaer og historiske kontekster.

Materialer:

Selvvalgte tekster, der relaterer sig til den valgte periode.

Tidsforbrug

90 minutter.

Gennemførelse

1. Introducér de valgte tekster, deres temaer og den historiske kontekst.
2. Lad eleverne arbejde individuelt med én af teksterne i 20 minutter, og bed dem have fokus på det udpegede kontroversielle emne, og hvorfor forfatteren synes, det er kontroversielt.
3. Bed eleverne finde sammen med én, der har arbejdet med den anden tekst, og efterfølgende interviewe hinanden i 10 minutter hver om teksternes budskaber.
4. Saml afslutningsvis op med spørgsmålet "ville de samme emner være kontroversielle i dag?"

Min egen normposition

Det er ofte svært at forholde sig nuanceret til sin egen identitet, men det er nødvendigt for at opnå forståelse af de normer og magtforhold, der præger de sammenhænge, vi er en del af. Øvelsen øger elevernes bevidsthed om deres egen normposition og skaber afsæt for at kunne indgå reflekteret i komplekse sociale relationer.

Formål

Formålet med øvelsen er at skabe bevidsthed om elevernes egne normpositioner, tilhørsforhold og privilegieblindhed og på den måde styrke deres kritiske bevidsthed om social positionering og magtforholdet mellem majoritet og minoritet.

Målgruppe og fag

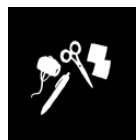
1.g. i samfundsfag.

Forberedelse

Forbered en forklaring af begrebet intersektionalitet (se fx Jensen og Christensen 2011), og print øvelsesarket "Personen med hjertet" ([bilag 1](#)) til eleverne.

Materialer:

Øvelsesark "Personen med hjertet" til eleverne ([bilag 1](#)).

Tidsforbrug

45 minutter.

Gennemførelse

1. Introducér begrebet intersektionalitet.
2. Uddel øvelsesarket ([bilag 1](#)), og bed eleverne om at slå ring om de kategorier, hvor de føler sig anderledes end majoriteten. I forbindelse med introduktionen er det afgørende, at konteksten defineres: Er der tale om majoriteten i klassen, på skolen, i familien eller i samfundet generelt?

4. Afslut med en klasses Diskussion om normer, som fx kan tage udgangspunkt i følgende spørgsmål:
5. Hvorfor er fællesskab og det at høre til vigtigt for mennesker?
6. Vejer nogle kategorier tungere i en bestemt sammenhæng (fx gymnasiet, et demokrati, det danske samfund eller et andet land) end andre og hvorfor?
7. I hvilke sammenhænge er det rimeligt, at minoriteterne tilpasser sig majoriteten, og hvornår skal majoriteten give plads til minoriteterne?

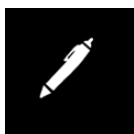
Opmærksomhed

Det udfyldte ark er personligt. Det er ikke meningen, at eleverne skal dele deres udfyldte ark med andre, og dermed udpeges som anderledes. Øvelsesarket skal bruges til at gøre diskussionen mere vedkommende, idet eleverne bliver gjort opmærksomme på deres egen normposition, og at alle mennesker føler sig anderledes.

Bilag 1: Personen med hjertet

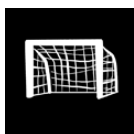
Slå-gå-stå¹

Kontroversielle emner er kendetegnet ved, at de vækker stærke følelser og skaber spændinger. Hvad der er kontroversielt for en person, er ikke nødvendigvis kontroversielt for en anden. For at kunne forholde sig reflekteret og nuanceret til sådanne emner, er det derfor nødvendigt at blive bevidst om, hvilke emner der fremstår kontroversielle i konkrete sammenhænge, samt hvilke følelser de vækker.

Øvelsen skal gøre eleverne opmærksomme på, hvad de reagerer spontant på og hjælpe dem til at forholde sig velovervejet til kontroversielle emner.

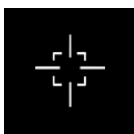
Formål

Formålet med øvelsen er:

- At eleverne bliver klar over kontroversielle emner og holdninger til dem i det konkrete klasserum.
- At eleverne får mulighed for at udforske de følelser, kontroversielle emner kan udløse.
- At eleverne rustes til at reagere og forholde sig velovervejet i diskussioner af kontroversielle emner.
- At eleverne får mulighed for at perspektivere egne følelser og holdninger og øger deres tolerancetærskel over for andre

Målgruppe og fag

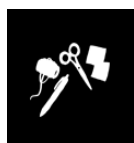
1.g. i klassens team.

Forberedelse

Forbered en kort introduktion til konflikthåndtering med baggrund i modellen Slå-gå-stå ([bilag 1](#)). Overvej, hvilke elever der skal danne par, og find musik.

Materialer:

Slå-gå-stå ([bilag 1](#)).

Liste med påstande (se eksempler nedenfor).

Tidsforbrug

45 minutter.

¹ Frit efter "Stoleleg" (2017). 1: *Kontroversielle emner i skolen*.

Gennemførelse

1. Opdel eleverne i par, inden øvelsen går i gang. Stil stolene to og to over for hinanden tilfældigt rundt omkring i lokalet. Der skal være en stol til alle elever, så alle stole står i par.
2. Forklar eleverne, at der vil blive spillet noget musik, og når musikken starter, skal de bevæge sig rundt i lokalet. Når musikken stopper skal de skynde sig at sætte sig på den nærmeste stol.
3. Læs en påstand op, og giv den elev, der satte sig sidst i hvert par, 30 sekunder til at fortælle sin partner sin personlige holdning til påstanden. Partneren må ikke afsløre, om personen er enig eller uenig. Giv derefter den anden elev 30 sekunder til at fortælle sin personlige holdning til påstanden.
4. Gentag processen indtil, at tiden er gået, eller der ikke er flere påstande.
5. Præsenter modellen Slå-gå-stå (se [bilag 1](#) nedenfor), og bed eleverne om individuelt at reflektere over, hvordan de ville reagere på de gennemgående påstande, hvis de skulle diskutere dem.
6. Saml afslutningsvis op på diskussionerne med udgangspunkt i følgende spørgsmål:
7. Hvornår reagerer I spontant og hvorfor?
8. Hvilke følelser oplevede I under øvelsen?
9. Hvad kan I gøre for at ændre jeres reaktioner?
10. Hvad kan I få ud af at slå, gå eller stå i en given situation?

Opmærksomhed

Det kan for nogle elever være grænseoverskridende at sige sin mening højt, hvilket er en pointe i sig selv. Det er derfor vigtigt at aftale klare spilleregler med eleverne, hvor alle skal have mulighed for at komme til orde, ingen dømmes andre for de holdninger, de giver udtryk for, der er plads til at ændre holdninger undervejs, og man ikke videregiver andres holdninger, da de er personlige. Det er heller ikke meningen, at eleverne skal argumentere for deres holdninger, men derimod at de skal kunne forstå de følelser, kontroversielle emner kan vække.

Eksempler på påstande

- EU er spild af tid og penge og burde opløses.
- Det burde ikke være tilladt for homoseksuelle at blive gift.
- Dødsstraf burde genindføres i forbindelse med voldelig ekstremisme.
- Forældre burde have lov til at slå deres børn.
- Atomvåben er nødvendige for at opretholde fred i verden.
- De rige burde betale mindre i skat, fordi de skaber arbejdspladser.
- Cannabis burde legaliseres.
- Den kønslige identitet skabes af samfundet.
- Rygere og overvægtige burde betale en særlig sundhedsskat.

Bilag 1: Slå-gå-stå model

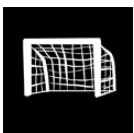
	SPONTAN REAKTION (UBEVIDST)	OVERVEJET REAKTION (BEVIDST)
SLÅ	Kamp: angreb, aggressivitet, sarkasme	Fokus på sagen: Stå fast og kæmpe for sin ret
GÅ	Flugt: gå, trække sig, bøje af, indordne sig	Fokus på relationen: Vente og lade konflikten være
STÅ	Være undersøgende og åben	Fokus på både sagen og relationen: Turde møde problemet og gå ind i konflikten

Den gode klassekultur²

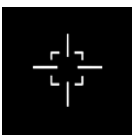
En god håndtering af kontroversielle emner i et klassefællesskab kræver enighed om rammer og omgangsformer. Øvelsen giver eleverne mulighed for på systematisk vis at overveje og aftale, hvilke principper, de ønsker, skal være gældende for det nye fællesskab, så der skabes plads og rum til mangfoldighed.

Formål

Formålet med øvelsen er at opbygge principper for klasserumskulturen med henblik på at skabe en demokratisk og rummelig kultur, der danner baggrund for samspillet i klassen.

Målgruppe og fag

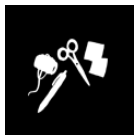
1.g. i klassens team.

Forberedelse

Find materialer, og overvej gruppesammensætning med 2-3 elever i hver gruppe. Print og klip regelkort (se eksempler på regelkort nedenfor).

Materialer:

- Regelkort – ét pr. gruppe.
- A2/A3 karton – ét stk. pr. gruppe.
- Tuscher – én pr. gruppe.
- Papirklips – én pr. gruppe.

Tidsforbrug

45 minutter.

Gennemførelse

1. Inddel eleverne i grupper, og placer hver gruppe ved et bord.
2. Giv hver gruppe et stykke karton, en tusch, papirklips og et regelkort.
3. Bed grupperne overveje den regel, der står på deres kort, og diskutere fordele og ulemper ved, at den regel bliver gældende for klassen. Eleverne tegner en streg på midten af kartonen, så de kan skrive fordele og ulemper på hver side.

² Frit efter "Hvis side er du på?" (2017). I: *Kontroversielle emner i skolen*.

4. Bed grupperne sætte regelkortet fast øverst på kartonen med en papirklips, og lad dem flytte hen til et nyt bord.
5. Bed grupperne læse den nye regel og de dertil knyttede kommentarer, hvorefter de skal krydse de fordele og ulemper af, de er enige i. Hvis grupperne synes, der mangler noget, skal de tilføje det.
6. Gentag processen til alle grupper har siddet ved alle borde.
7. Hæng alle reglerne med tilhørende kommentarer op på væggen, og bed eleverne gå rundt og læse dem uden at snakke sammen.
8. Stil stolene i en rundkreds, og faciliter en dialog om, hvilke regler der skal gælde for klassen.

Opmærksomhed

Mind løbende eleverne om, at der kan komme modstridende meninger i spil, og at det er en naturlig del af enhver demokratisk forhandling og dialog.

Eksempler på regler

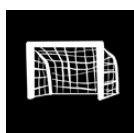
- Fortæl altid din personlige mening.
- Vær altid neutral, og giv aldrig din personlige mening til kende.
- Argumentér altid for det modsatte i en diskussion.
- Vær altid enig med din samtale- og diskussionspartner.
- Tal kun, når du får ordet.
- Afbryd, hvis du har noget vigtigt at bidrage med.
- Lyt altid interesseret til din samtalepartner.
- Forsøg altid at vinde en diskussion.
- Forsøg altid at blive klogere i en diskussion - også selvom det betyder, at du må skifte mening.

Betydning af fællesskab³

For at kunne tage del i et fællesskab er det nødvendigt først at forstå fællesskabets rammer og at kende deltagelsesmulighederne. Øvelsen hjælper eleverne med at åbne samtalerne omkring, hvad fællesskabet betyder for dem selv og for deres klassekammerater, og introducerer dem for eksisterende demokratiske initiativer.

Formål

Formålet med øvelsen er at gøre eleverne klar over de muligheder, de har for at involvere sig og deltage i fællesskabet uden for undervisningen – fx elevråd, festudvalg, faglige udvalg mv.

Målgruppe og fag

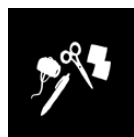
1.g. i alle fag.

Forberedelse

Læs casene igennem. Forbered gruppesammensætning med 2-3 elever i hver gruppe.

Materialer:

Cases som kan bruges til øvelsen findes på EMU'en under projektet "Demokrati under udvikling" <https://www.emu.dk/modul/case%C3%B8velse-ansvar-f%C3%A6llesskabet>.

Tidsforbrug

90 minutter.

Gennemførelse

1. Udlever case med forskellige dilemmaer omkring fællesskabet til eleverne i grupper.
2. Bed eleverne diskutere, hvordan de ville tackle de forskellige situationer.

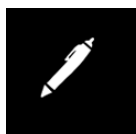
3. Saml efterfølgende op på elevernes diskussioner med henblik på at komme frem til nogle grundlæggende forudsætninger for fællesskabet og demokratiet i klassen og på skolen. Hvad er vigtigt for eleverne, og hvordan vil de understøtte det?
4. Introducer de forskellige tiltag, som gymnasiet tilbyder, hvorefter eleverne får mulighed for at overveje, hvilke tiltag de kunne tænke sig at være med i for at styrke fællesskabet og demokratiet på skolen.

Eleverne kan som en ekstra øvelse selv komme med bud på nye initiativer, som kan styrke demokratiet og fællesskabet på skolen.

Opmærksomhed

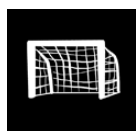
Det er vigtigt, at eleverne får en forståelse af, at de selv skal komme frem til en eventuel løsning af dilemmaerne, og at uenighed i denne sammenhæng også er vigtigt. Samtidig er det væsentligt, at eleverne kan se koblingen fra diskussionerne om, hvad fællesskabet betyder i klassen, til hvilken betydning det kan have for hele skolen. De eksisterende cases kan med fordel suppleres med cases om fx hensyn til religion, madvaner, forståelser og respekt for den anden.

Et skridt frem⁴

Denne øvelse er forslag til, hvordan samfundsfaglærere på gymnasiale ungdomsuddannelser kan arbejde med en række konkrete kontroversielle emner med det formål at styrke elevernes evne til kritisk tænkning og at undgå marginalisering.

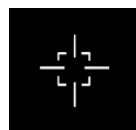
Formål

Formålet med øvelsen er, at eleverne skal kunne:

- Anvende og kombinere viden og kundskaber fra fagets discipliner til at redegøre for aktuelle samfundsmæssige problemer og diskutere løsninger herpå.
- Undersøge sammenhænge mellem relevante baggrundsvariable og sociale og kulturelle mønstre.
- Formulere samfundsfaglige spørgsmål og indsamle, kritisk vurdere og anvende forskellige materialetyper til at dokumentere faglige sammenhænge.
- Argumentere for egne synspunkter på et fagligt grundlag og indgå i en faglig dialog.

Målgruppe og fag

1.g. i samfundsfag.

Tidsforbrug

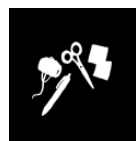
45 minutter.

Forberedelse

Print og klip rollekort – ét kort par elev.
Print liste over udsagn til underviseren.

Materialer:

- Udklippede rollekort til eleverne (se eksempler nedenfor).
- Liste med udsagn (se eksempler nedenfor).
- Gerne stille musik.

⁴ Efter "Et skridt fremad" (2012). I: Dansk Institut for menneskerettigheder: *Anti-diskrimination og ligebehandling - lærervejledning og øvelser til udskolingen*.

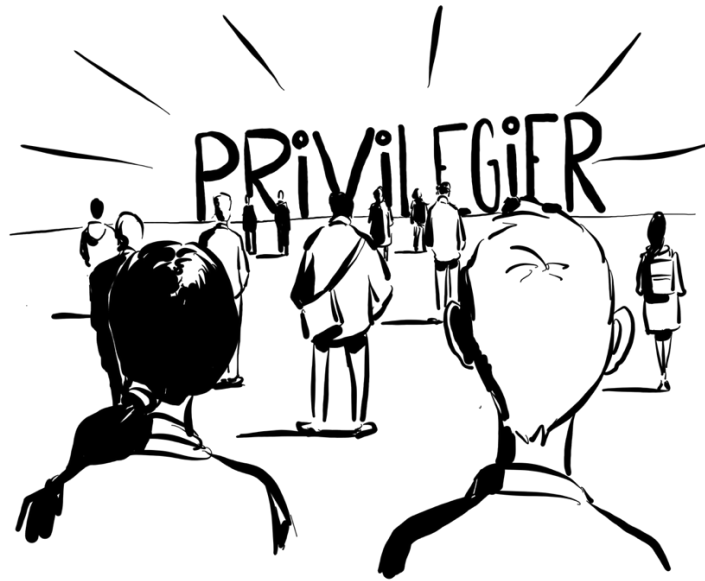
Lokale:

- Et stort lokale.

Gennemførelse

1. Fortæl eleverne, at øvelsen handler om at sætte sig i en anden persons sted og leve sig ind i, hvordan det er at leve et liv med vilkår, der er forskellige fra det liv, de selv lever.
2. Bed eleverne sætte sig på gulvet og uddel et rollekort til hver. Der må gerne være identiske kort, men eleverne må ikke vise hinanden deres kort.
3. Giv eleverne mulighed for at læse deres rollekort og stille spørgsmål, hvis noget er uklart.
4. Stil eleverne følgende spørgsmål, og bed dem tænke over, hvordan de vil besvare dem i deres nye rolle:
 - Hvordan var/er din barndom?
 - Hvor voksede du op? Forestil dig den bolig, hvor du voksede op. Hvordan så der ud? Hvordan lugtede der?
 - Hvor bor du nu?
 - Hvad laver/lavede dine forældre?
 - Forestil dig en helt almindelig dag i dit liv. Hvordan ser den ud?
 - Hvad kan du godt lide, og hvad er du bange for?
5. Bed eleverne stille sig på en række 'skulder ved skulder' i den ene ende af lokalet uden at tale sammen.
6. Forklar, at de nu vil blive præsenteret for en række udsagn, som de skal tage stilling til ud fra deres nye rolle/karakter. Hver gang deres karakter kan svare ja, skal de tage et skridt fremad.

Opmærksomhed

Øvelsen baserer sig på distancering som pædagogisk princip, hvorfor det er afgørende, at den afsluttende refleksion befinder sig på et generelt niveau, og at problemstillingerne ikke relateres til elevernes egne oplevelser og erfaringer. Læreren skal derfor også bestræbe sig på at benytte et afpersonaliseret sprog, der neutraliserer og almengør eventuelle tabuer.

Vær opmærksom på, at flere emner potentielt kan være kontroversielle i – og uden for undervisningssituationen, f. eks.:

- Økonomisk ulighed: Eleven, hvis enlige mor er på kontanthjælp, som krymper sig i hjørnet og gemmer sin madpakke væk i pausen efter en faglig diskussion af økonomisk ulighed og dens konsekvenser for sundhed, madvaner og livsstil.
- Etnicitet: Eleven med en anden etnisk baggrund, der oplever, at alle faglige diskussioner af indvandring og integration handler om ham/hende.
- Økonomisk ulighed: Eleven, der på studieturen ikke har samme økonomiske muligheder som sine klassekammerater og derfor lyver om, at hans/hendes pung er blevet stjålet, så han/hun har lettere ved at sige nej.
- Politisk overbevisning: Den højreorienterede elev, der i en værdipolitisk diskussion aldrig siger sin mening, fordi han/hun aldrig oplever, at der er plads til hans/hendes holdninger.
- Psykisk sygdom: Eleven, der gør skade på sig selv som følge af et enormt psykisk præstationspres fra forældrene, og som i en faglig diskussion af den senmoderne individualisering bryder helt sammen.

Eksempler på rollekort

- Du er flygtning og er flygtet til Danmark med din familie for to år siden. Du går i 9. klasse. Du er dygtig til at spille fodbold og drømmer om at skulle leve af at spille fodbold.
- Du er studerende og alene med et barn på 7 år og et barn på 13 år.
- Du er datter af USA's ambassadør og går på en skole for synshæmmede.
- Du er 14 år og bor med begge dine forældre, der begge er meget religiøse.
- Du går i 10. klasse og sidder i kørestol. Begge dine forældre arbejder som lærere.
- Du er født med en drengs krop og har siden børnehaven følt dig som en pige.
- Du er 13 år og bor sammen med din far.
- Du læser til pædagog og elsker at danse. Du tjener penge på at danse. Du er født i en landsby.
- Du er 20 år, homoseksuel og arbejder som frisør.
- Du er 18 år og ønsker at uddanne dig til politibetjent.
- Du er 15 år og søn af en landmand. Du ønsker at blive læge.
- Du ejer et stort firma, der sælger edb-udstyr til udlandet.
- Du er 16 år og kommer fra en familie med roma-baggrund.
- Du er 23 år, hjemløs og alkoholiker.
- Du er med i ledelsen af ungdomsorganisationen for det parti, der nu danner regering i Danmark.
- Du er fotomodel. Dine forældre kom til Danmark for 20 år siden. Du er 15 år og født og opvokset i Danmark.
- Du er en pige på 15 år, der interesserer sig for boksning. Du bor alene med din far.
- Du lever af prostitution og er hivsmittet.
- Du er født i en meget religiøs familie, er homoseksuel og arbejder som bilmekaniker.

Eksempler på udsagn

- Jeg har aldrig haft nogen alvorlige økonomiske problemer.
- Jeg er kommet herind uden at tænke over dørtrin og trapper.
- Der er aldrig nogen, der har spurgt mig, om jeg er en pige eller en dreng.
- Når jeg går til sport, tænker jeg ikke over, hvilket omklædningsrum jeg skal bruge.
- Der er aldrig nogen, der har forklaret mig, hvordan menstruation kan påvirke mit humør.
- Folk plejer at spørge mig til råds om forskellige ting.

- Jeg har aldrig været nødt til at fortælle min familie om min seksuelle orientering.
- Jeg ved, hvor jeg kan få hjælp, hvis jeg har brug for det.
- Jeg har aldrig følt mig diskrimineret pga. min etniske oprindelse eller min seksuelle orientering eller kønsidentitet.
- Jeg kan tage på ferie en gang om året.
- Jeg kan invitere venner hjem til middag.
- Jeg har et spændende liv og ser lyst på min fremtid.
- Jeg føler, at mine kvalifikationer bliver værdsat og respekteret i det samfund, jeg lever i.
- Der er aldrig nogen, der har spurgt mig, hvor i verden jeg kommer fra, oprindeligt.
- Jeg er aldrig blevet kaldt noget negativt pga. min hudfarve eller der, hvor jeg kommer fra.